

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Михайлишин Г.Й.

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"

Івано-Франківськ – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка малого та середнього бізнесу» для студентів, які навчаються за освітньою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Галузь знань 07 "Управління та адміністрування" Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. - 2020 р. - 26 с.

Розробник:

Ємець Ольга Іванівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
теоретичної і прикладної економіки

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки

_____ (**Пилипів Н.І.**)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 2020 року

Схвалено Науково-методичною радою економічного факультету.

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

“ _____ ” _____ 2020 р.
Голова _____ (**Гнатюк Т.М.**)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – <u>6</u>	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування" Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"	Нормативна 1.2. Цикл професійної підготовки 1.2.1. Теоретична підготовка	
Модулів – <u>2</u>	Освітньо-професійна програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Рік підготовки:	
Змістових модулів – <u>2</u>		3-й	3-й
Індивідуальне завдання – <u>презентація</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – <u>180</u>		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 12 год., з них: аудиторних – 4 год., самостійної роботи студента – 8 год.	Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)	Лекції	
		28 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	14 год.
		Самостійна робота	
		110 год.	146 год.
Індивідуальні завдання: 10 год.		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60/120

для заочної форми навчання – 24/156

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати у студентів комплекс знань з економіки малого та середнього бізнесу; допомогти фахівцю оволодіти інструментарієм прийняття ефективних господарських рішень щодо розвитку підприємницьких структур малого та середнього бізнесу в умовах динамічного середовища.

Завдання. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні: знати основну мету та визначити головні категорії бізнесу; знати про загальнотеоретичні засади бізнесу, із врахуванням галузевих та територіальних особливостей; ознайомитись із сучасним станом розвитку малого та середнього бізнесу його проблемами; сформувати бачення перспектив розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні.

Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми:

знати:

основні категорії та принципи малого та середнього бізнесу;

правову базу розвитку малого та середнього бізнесу;

вміти:

виявляти сучасні проблеми малого та середнього бізнесу на регіональному та національному рівні;

оцінювати кон'юнктуру ринків і результатів діяльності у сфері малого та середнього підприємництва з урахуванням ризиків;

використовувати зарубіжний досвід розвитку малого та середнього бізнесу.

Студент повинен мати навички:

розв'язання економічних ситуацій;

аналізу процесу формування і ефективності використання економічних ресурсів малих та середніх підприємств.

Прийняття рішень та надання пропозицій щодо рівня підвищення ефективності діяльності малого та середнього бізнесу.

Після вивчення початкової дисципліни студент повинен оволодіти такими **комунікаціями:**

здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують;

здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

Вивчаючи навчальну дисципліну студент набуває **автономності та відповідальності**, що проявляється у такому:

здатність управління комплексними діями;

здатність подавати результати виконаних самостійно або у складі колективу досліджень щодо аналізованих економічних явищ та процесів у формі розв'язаної задачі, презентації;

здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Перелік програмових компетентностей та результатів навчання, які повинні бути сформовані у студентів в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і

біржових структур.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Засади розвитку економіки малого і середнього бізнесу

Змістовий модуль 2. Головні кроки до успішного бізнесу в регіоні.

Пререквізити. Теоретичною базою вивчення дисципліни є попередні навчальні дисципліни: «Економіка підприємства», «Підприємницька діяльність», «Бізнес-планування у підприємстві».

Постреквізити. Дисципліни, які будуть використовувати результати навчання даного курсу: «Інноваційна діяльність підприємства».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Засади розвитку економіки малого та середнього бізнесу

Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні

Історія виникнення і сутність малого підприємництва. Еволюція терміна «мале підприємство». Сучасне розуміння малого підприємництва. Роль малого підприємництва для розвитку економіки регіону. Розвиток малого і середнього підприємництва в регіоні.

Співвідношення понять «мале підприємство» і «малий бізнес». Мале підприємство як сучасна форма господарювання і окремий тип господарської діяльності і поведінки. Функції малого підприємництва в регіоні. Підприємець як суб'єкт економічного процесу в регіоні. Суб'єкти малого підприємництва Івано-Франківської області. Роль і значення малого підприємництва в економіці регіону.

Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків

Основні принципи малого підприємництва. Економічні, політичні, соціальні, психологічні умови формування та розвитку малого підприємництва в економіці України. Види діяльності у малому підприємстві. Виробниче, фінансове, комерційне, консультаційне мале підприємство. Сучасні моделі малого підприємництва.

Підтримка малого і середнього підприємництва. Реалізація заходів реформи підтримки малого та середнього бізнесу, спрямованих на: забезпечення доступу до фінансів; забезпечення доступу до ринків; створення інфраструктури розвитку малого та середнього бізнесу.

Види підприємницьких ризиків: ризик підприємця або позичальника, ризик кредитора, ризик інфляції.

Ризики на національному рівні: ризики на макроекономічному рівні, що охоплюють економіку в цілому; ризики на мікроекономічному рівні, що зачіпають окремі підприємства-виробники, установи, організації або фізичні особи. Міжнародні ризики.

Державна програми «Доступні кредити 5-7-9». Розвиток онлайн-платформ для доступу до альтернативних способів фінансування (наприклад факторингова платформа для публічних закупівель).

Національна мережа інноваційних бізнес центрів за стандартами Європейської мережі бізнес- та інноваційних центрів (EBN) через навчання та сертифікацію наявної інфраструктури (бізнес центри, інкубатори, регіональні агенції тощо).

Державна програма стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки.

Регіональні програми підтримки малого підприємництва на місцевому рівні.

Тема 3. Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого та середнього підприємництва

Дослідження USAID ЛЕВ: Щорічна оцінка ділового клімату (ABCA, Annual Business Climate Assessment). Дослідження ПРООН: Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні: відкриті дані ЄДРПОУ.

Перелік корисних онлайн-сервісів для підприємців: Opendatabot, YouControl, Taxer, SMS Маяк, Бізнес-калькулятор, Податковий борг, Державні закупівлі, ProZorro, Електронний кабінет платника податків.

Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні

Особливості ролі й місця малого і середнього бізнесу в ринковій економіці. Розробка суб'єктами економічної діяльності ефективних стратегій.

Конкурентні переваги підприємств малого та середнього бізнесу. Фактори, які мають вплив на економічну активність.

Стратегія економічного зростання до 2024 р. Головні напрями нарощення інвестицій.

Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі

Оцінювання кон'юнктури ринків. Індивідуальний і ринковий попит на товари і послуги малих та середніх підприємств. Залежність між ціною та попитом на регіональному ринку. Еластичність попиту у малому і середньому бізнесі.

Детермінанти пропозиції у малому та середньому бізнесі. Зміни обсягу пропозиції на товари і послуги малих та середніх підприємств в умовах пандемії Covid-19. Еластичність пропозиції товарів і послуг на регіональному рівні. Діалектична залежність попиту та пропозиції.

Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі

Загальна характеристика витрат як комплексного економічного показника в малому і середньому бізнесі. Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками: ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обчислення на одиницю продукції. Собівартість продукції як показник ефективності виробництва.

Групування поточних витрат за окремими ознаками: ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обчислення на одиницю продукції. Залежність витрат від обсягу виробництва і критичний обсяг випуску продукції в натуральному вимірі для малих та середніх підприємств.

Шляхи зниження поточних витрат (собівартості продукції) в малому і середньому бізнесі. Стратегічне регулювання поточних витрат на різногалузевих підприємствах. Конкретні шляхи зниження поточних витрат: підвищення технічного рівня виробництва, праці та управління; збільшення обсягу виробництва і підвищення якості продукції. Визначення впливу окремих та сукупності техніко-економічних чинників на зміну загальної величини поточних витрат.

Тема 7. Організаційно-правові форми малого та середнього бізнесу в регіоні

Організаційно-економічні форми малого підприємництва. Одноосібні володіння, партнерство, корпорація як основні форми здійснення підприємницької діяльності в економічно розвинених країнах. Переваги та недоліки основних організаційно-правових форм малого підприємництва в регіоні.

Добровільні об'єднання у сфері малого підприємництва.

Сутність підприємства малого бізнесу, його ознаки та функції. Напрями діяльності підприємства малого бізнесу в Івано-Франківській області.

Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні

Пошук і джерела ідей для малого підприємництва на регіональному рівні. активізації пошуку. Оцінка нових бізнес-ідей. Вибір типу та організаційно-правової форми підприємства малого бізнесу. Обґрунтування цілей діяльності підприємства малого бізнесу.

Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки. Стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій. Розвиток малого і середнього бізнесу в новостворених територіальних громадах.

Тема 9. Оподаткування малого бізнесу

Поодатковий та Господарський кодекси України як основні документи, що регулюють діяльність підприємств малого бізнесу в Україні. Інші законодавчі та нормативно-правові акти, які регулюють підприємницьку діяльність у сегменті малого бізнесу в Україні. Обмеження згідно із законодавством України щодо здійснення малого підприємництва.

Різниця між загальною і спеціальною (спрощеною) системою оподаткування. Податки для ФОП на загальній системі оподаткування. Податки для ФОП на спеціальній (спрощеній) системі. Податки для юридичних осіб на загальній системі. Податки для юридичних осіб на спеціальній (спрощеній) системі.

Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу

Цілі і завдання створення підприємства малого бізнесу. Підприємство малого бізнесу як господарська система і форма реалізації малого підприємництва.

Тенденції розвитку підприємств малого бізнесу та їх об'єднань у сучасних умовах.

Порядок створення нового підприємства малого бізнесу. Техніко-економічне обґрунтування та розробка бізнес-плану. Визначення складу засновників підприємства. Розробка засновницьких документів. Статут та установчий договір. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Процедура реєстрації суб'єкта підприємництва малого бізнесу в місцевих органах влади та інших контролюючих організаціях. Стадії розвитку підприємства малого бізнесу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	усього	кількість год.					
		Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Засади розвитку економіки малого і середнього бізнесу							
Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні	14	2	2	10	2		12
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	16	4	2	10	2	2	12
Тема 3. Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого та середнього підприємництва	18	4	4	10			18
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	14	2	2	10	2	2	10
Змістовий модуль 2. Головні кроки до успішного бізнесу в регіоні.							
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі	21	2	4	15		2	19
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі	21	2	4	15		2	19
Тема 7. Організаційно-правові форми	16	2	4	10		2	14

малого та середнього бізнесу в регіоні							
Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні	18	4	4	10		2	16
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	16	2	4	10	2	2	12
Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу	16	4	2	10	2		14
Індивідуальне завдання	10			10			10
Усього годин	180	28	32	120	10	14	156

5. Зміст лекційного матеріалу

Денна форма навчання (ДФН)

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні	2
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	4
Тема 3. Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого та середнього підприємництва	4
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	2
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі	2
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі	2
Тема 7. Організаційно-правові форми малого та середнього бізнесу в регіоні	2
Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні	4
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	2
Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу	4
Усього годин	28

Заочна форма навчання (ЗФН)

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні	2
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	2
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	2
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	2
Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу	2
Усього годин	10

6. Теми семінарських занять

Денна форма навчання (ДФН)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні	2
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	2
Тема 3. Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого та середнього підприємництва	4
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	2
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі	4
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі	4
Тема 7. Організаційно-правові форми малого та середнього бізнесу в регіоні	4
Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні	4
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	4
Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу	2
Усього годин	32

Заочна форма навчання (ЗФН)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	2
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	2
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі	2
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі	2
Тема 7. Організаційно-правові форми малого та середнього бізнесу в регіоні	2
Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні	2
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	2
Усього годин	14

7. Самостійна робота

Денна форма навчання (ДФН)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні	10
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	10
Тема 3. Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого та середнього підприємництва	10
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	10
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі	15
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі	15
Тема 7. Організаційно-правові форми малого та середнього бізнесу в регіоні	10
Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні	10
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	10
Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу	10
Індивідуальне завдання	10
Усього годин	120

Заочна форма навчання (ЗФН)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
Тема 1. Розвиток малого та середнього підприємництва в регіоні	12
Тема 2. Підтримка малого та середнього бізнесу з урахуванням ризиків	12
Тема 3. Статистичні та інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого та середнього підприємництва	18
Тема 4. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні	10
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі	19
Тема 6. Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі	19
Тема 7. Організаційно-правові форми малого та середнього бізнесу в регіоні	14
Тема 8. Розробка підприємницької ідеї для малого та середнього бізнесу на регіональному рівні	16
Тема 9. Оподаткування малого бізнесу	12
Тема 10. Аналіз та планування ефективності бізнесу	14
Індивідуальне завдання	10
Усього годин	156

8. Індивідуальні завдання

Вивчення дисципліни передбачає виконання індивідуального завдання – “Українські державні підприємства: можливості приватизації”.

Індивідуальні завдання виконується у вигляді презентації до 5 слайдів з вказанням назви суб’єкта господарювання, шифру групи та прізвища виконавця. Студент бере за основу одне реальне підприємство, що включене до списку на приватизацію і описує переваги та недоліки приватизації як для бізнесу, так і регіону зокрема. Вихідними даними є загальні характеристики підприємства, характер виробничої діяльності, асортимент продукції, що випускається, фінансовий результат, ринкові позиції.

Оформляють індивідуальне завдання у вигляді презентації Power Point (захист відбувається на останньому семінарському занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту).

Максимальна оцінка за індивідуальне завдання становить 10 балів.

Бали	Умови отримання балів
10 балів	Теоретичні запитання розкриті повністю, з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. При виконанні практичної частини застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Висновки до завдань аргументовані та обґрунтовані.
9 балів	Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з програмним матеріалом дисципліни. При виконанні практичного завдання застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно в повному обсязі. При виконанні практичного завдання студент припускається окремих неточностей.
8 балів	Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. При виконанні практичного завдання студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практична частина виконується в цілому правильно, при виконанні студент припускається окремих несуттєвих помилок.
7 балів	Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. При виконанні практичної частини застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконуються в цілому правильно, при його виконанні студент припускається несуттєвих помилок.
6 балів	Теоретичні запитання розкриті повністю, проте при викладенні програмного матеріалу допущено незначні помилки. При виконанні практичної частини застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно. При його виконанні студент припускається несуттєвих помилок.
5 балів.	Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено суттєві погрішності, які впливають на зміст відповіді. При виконанні практичного завдання без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.
4 бали	Теоретичні запитання розкриті неповно, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуацій.

3 бали	Теоретичні запитання розкриті неповно або зовсім не розкрито. При виконанні практичного завдання припускається досить великої кількості грубих помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.
2 бали	Студент виконати практичне завдання не може, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуації, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.
1 бал	Студент виконати практичне завдання не може, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуацій. Теоретичні запитання не розкриті.

9. Контрольні роботи

Передбачено дві контрольні роботи, які виконуються під час семінарських занять (оцінки 2, 3, 4, 5). В умовах змішаного, дистанційного чи заочного навчання виконуються вдома (надсилається викладачу на електронну пошту), а на занятті відбувається їх захист.

Контрольна робота № 1 проводиться на семінарському занятті за темою Економічна природа попиту й пропозиції у малому та середньому бізнесі у вигляді розв'язування задач за допомогою програми Excel.

Контрольна робота № 2 проводиться на семінарському занятті за темою Витрати виробництва й прибуток в малому та середньому бізнесі у вигляді розв'язування задач за допомогою програми Excel.

Оцінка	Умови отримання оцінки
<p align="center">5 «відмінно»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається.
<p align="center">4 «добре»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.
<p align="center">3 «задовільно»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; - не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача; - студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.
<p align="center">2 «незадовільно»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; - виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

10. Програмові вимоги з дисципліни

1. Сприятливі умови для бізнесу в регіоні.
2. Стратегічне бачення управління державними підприємствами.
3. Корпоративне управління в державних компаніях: міжнародний досвід.
4. Програми підтримки підприємців.
5. Інституції, що забезпечують підтримку підприємництва.
6. Корисні онлайн-сервісів для підприємців
7. Дослідження USAID ЛЕВ: Щорічна оцінка ділового клімату (ABCA, Annual Business Climate Assessment).
8. Дослідження ПРООН: Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні: відкриті дані ЄДРПОУ.
9. Особливості ролі й місця малого і середнього бізнесу в трансформаційній економіці.
10. Проблеми розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.
11. Практика державного стимулювання розвитку малого бізнесу.
12. Становлення та розвиток малого бізнесу в Україні.
13. Макроекономічні результати розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.
14. Диспропорції у розвитку малих і середніх підприємств в Україні.
15. Проблеми розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.
16. В пошуках місця у структурі “економіки зростання”.
17. Реформа держпідприємств в контексті розвитку малого і середнього бізнесу.
18. Аудиторські висновки та річні фінансові звітності державних підприємств.
19. Малий і середній бізнес –секрет успіху економіки Польщі.
20. Малий і середній бізнес у зарубіжних країнах.
21. Макроекономічні результати розвитку малого і середнього бізнесу в регіоні.
22. Проблеми розвитку малого і середнього бізнесу в регіоні.
23. Види підприємницьких ризиків: ризик підприємця або позичальника, ризик кредитора, ризик інфляції.
24. Різниця між загальною і спеціальною (спрощеною) системою оподаткування.
25. Оцінювання регіональної кон’юнктури ринку.

11. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Методи навчання

1. Лекція, пояснення, демонстрація; кейс-завдання, методи мозкового штурму.
2. Проблемний (метод проблемного викладу, частково-пошуковий), дослідницький, евристичний, пояснювально-ілюстративний.
3. Інтерактивні (метод роботи в малих групах).

Поточний контроль

Усне опитування на семінарських заняттях. Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час усних відповідей на семінарських заняттях, а також шляхом тестування по окремих темах сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих). Середній бал за поточний контроль множиться на коефіцієнт 6 і переводиться у 30 бальну шкалу.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.

Передбачено дві **контрольні роботи**, які виконуються під час семінарських заняттях (оцінки 2, 3, 4, 5). В умовах змішаного, дистанційного чи заочного навчання виконуються вдома (надсилається викладачу на електронну пошту), а на занятті відбувається їх захист.

Тестування. Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю за самостійною роботою (КСР) проходить тестування в системі дистанційного навчання (25 тестових питань, дві спроби – кращий результат). Результат відображається у відсотках, максимум 100%, при виставленні в журнал множиться на коефіцієнт 0,1.

Максимальна оцінка за тестування становить 10 балів.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Перевірка виконання індивідуального завдання (презентації). Вивчення дисципліни передбачає виконання індивідуального завдання – “Українські державні підприємства: можливості приватизації”.

Індивідуальні завдання виконується у вигляді презентації до 5 слайдів з вказанням назви суб'єкта господарювання, шифру групи та прізвища виконавця. Студент бере за основу одне реальне підприємство, що включене до списку на приватизацію і описує переваги та недоліки приватизації як для бізнесу, так і регіону зокрема. Вихідними даними є загальні характеристики підприємства, характер виробничої діяльності, асортимент продукції, що випускається, фінансовий результат, ринкові позиції.

Оформляють індивідуальне завдання у вигляді презентації Power Point (захист відбувається на останньому семінарському занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту).

Максимальна оцінка за індивідуальне завдання становить 10 балів.

Умови допуску до підсумкового контролю

Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за такі види робіт:

Поточний контроль (максимум 30 балів).

Самостійна робота (максимум 10 балів).

Індивідуальне завдання (максимум 10 балів).

Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.

Підсумковий контроль

Підсумковою формою контролю є **Екзамен** (максимум 50 балів) проводиться у тестовій формі.

Структура екзаменаційного білета:

25 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pu.if.ua). Результат відображається у відсотках, максимум 100%, при виставленні в журнал множиться на коефіцієнт 0,5. Максимальна оцінка за тестування становить 50 балів.

В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.

Розподіл балів, які отримують студенти

100 бальна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен)

Поточне тестування та самостійна робота			Екзамен (Екзаменаційна робота)	Сума балів з навчальної дисципліни
Модуль 1	Модуль 2			
Поточний контроль	Самостійна робота	Індивідуальне завдання		
Усне опитування, тестування	Тестування (КРС)	Презентація	Тестування	
30 балів	10 балів	10 балів		
50 балів			50 балів	100

Додаткові бали:

- виступ з доповіддю на університетській студентській науковій конференції, участь у турнірах, олімпіадах, студентських конкурсах наукових робіт – 10 балів.

Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти в університеті.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на екзамен, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.

Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:

один раз викладачеві (**талон №2**) усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (**талон №3**) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, **відраховують** з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на **повторне вивчення навчальної дисципліни** (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою

Шкала оцінювання для екзамену			
університетська	національна		шкала ECTS (ЄКТС)
90 – 100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-25		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Тексти лекцій.
3. Презентаційні матеріали до лекцій.
4. Завдання для семінарських занять.
5. Завдання для самостійної роботи та методичні рекомендації з її виконання.
6. Вказівки до виконання контрольних робіт.
7. Тести для поточного контролю знань студентів.
8. Критерії оцінювання знань студентів.
9. Екзаменаційні білети.
10. Наочні матеріали:
  1. Основи підприємництва : навчальний посібник / О. І. Ємець. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2012. – 147 с.
  2. Економіка малого і середнього бізнесу: методичні вказівки для практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / Ємець О. І. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2020. – 35 с.

13.Рекомендована література

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> (дата звернення: 19.06. 2020)
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 19.06. 2020)
3. Цивільний кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15> (дата звернення: 19.06. 2020).
4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вер. 2019 р. №722/2019. URL: <https://cutt.ly/2uod8sa> (дата звернення: 09.06. 2020).

5. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства <https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=46442994-b673-481b-bdf4-8941551bc942&tag=EkonomichnaSituatsiiaTaMakroekonomichnePrognozuvannia>

6. Фонд державного майна України <http://www.spfu.gov.ua/sale-obj/spf-privatization-objects-catalog.html>.

7. Регіони України: статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

Наукові публікації

8. Вдовіченко А. С. Антикризове управління на підприємствах малого та середнього бізнесу. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: 119. URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/download/204445/204282>

9. Державне регулювання малого й середнього бізнесу в трансформаційних економіках [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Курей Оксана Андріївна; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". - Ужгород, 2014. - 21 с.

10. Іващенко А. І. Фінансові механізми підтримки малого та середнього бізнесу в період пандемічної кризи: досвід країн Західної Європи. Проблеми і перспективи економіки та управління 2 (22) (2020): 159-167.

11. Колосова К. К., Римар П. В. Використання баз даних та BIG DATA під час відкриття власного бізнесу. Прикладні інформаційні технології (2020): 148-149.

12. Лемешко М. О., Лактіонова О. А. Екосистема підтримки бізнесу в умовах пандемії COVID-19 в Україні та в окремих країнах ЄС. Економіка і організація управління 2 (38) (2020): 109-123.

13. Лихолат С. М. Роль малого бізнесу в розвитку інклюзивних інновацій. 126-127. URL: http://eprints.kname.edu.ua/55910/1/%D0%86%D0%9D%D0%9A%D0%9B%D0%AE%D0%97%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%99_%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9E%D0%9A-127-128.pdf

14. Організація виробничої та маркетингової діяльності малого і середнього бізнесу [Текст] : монографія / [Жадько К. С. та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф., акад. Акад. екон. наук України К. С. Жадька ; Ун-т мит. справи та фінансів. - Дніпро : УМСФ, 2019. - 223 с.

15. Пакуліна А.А., Кулімякіна Д. Ю. Теоретичні засади економічного розвитку та підтримки малого й середнього бізнесу на регіональному рівні. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: 73. URL: <https://philarchive.org/archive/BEZCAPv1#page=73>

16. Резнікова Н. В., Іващенко О. А., Курбала Н. В. Тенденції розвитку малого і середнього бізнесу та його вплив на економічну кон'юнктуру і конкурентоспроможність розвинених країн. Економіка та держава 10 (2020): 4-14.

Зміни та доповнення до робочої програми

На 2020 / 2021 н.р. у програму внесені доповнення

1) Для студентів, що навчаються за скороченим терміном навчання

Змінено семестр вивчення дисципліни – 1 семестр

Пререквізити. Дисципліна є вихідною.

протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Пилипів Н.І.